

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

DN-WN.055.1.2025.3.AW
Warszawa, 09 kwietnia 2025 r.

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na interpelację nr 8742

Szanowny Panie Marszałku,

składam na Pana ręce odpowiedź na interpelację Posłów na Sejm RP: Pana Łukasza Osmalaka, Pani Ewy Szymanowskiej, Pani Ewy Schädler, Pani Barbary Okuły, Pani Wiolety Tomczak, Pani Izabeli Bodnar, Pana Piotra Górnikiewicza, Pani Bożeny Hołowni oraz Pana Pawła Zalewskiego w sprawie wykluczenia Polskiej Akademii Nauk z grona beneficjentów Narodowego Centrum Nauki i Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Szanowni Państwo Posłowie,

uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

- 1. Jakie były prawne i merytoryczne powody wykluczenia PAN oraz jej pomocniczych jednostek naukowych z listy beneficjentów grantów NCN i NCBiR? Proszę o wskazanie konkretnej podstawy prawnej tej decyzji oraz uzasadnienia, dlaczego uznano, że jednostki PAN nie powinny ubiegać się o te środki.**

Należy przede wszystkim wyjaśnić, że Polska Akademia Nauk będąca korporacją uczonych – nigdy nie należała do tego grona beneficjentów grantów, gdyż nie jest podmiotem prowadzącym badania naukowe lub prace rozwojowe, a środki przyznawane przez wskazane agencje wykonawcze są przeznaczone na prowadzenie działalności naukowej, konkretnych projektów badawczych.

Nieco inaczej sytuacja wyglądała natomiast w odniesieniu do pomocniczych jednostek naukowych PAN.

Przed dniem 1 października 2018 r. jednostki te rzeczywiście były uprawnione do aplikowania o środki przyznawane przez NCN i NCBiR na podstawie art. 27 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2023 r. poz. 153) i odpowiednio art. 37 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2024 r. poz. 1170). Do dnia 30 września 2018 r. przepisy te umożliwiały występowanie o środki z NCN i NCBiR wszystkim jednostkom naukowym w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki (Dz. U. z 2018 r. poz. 87). Ustawa o zasadach finansowania nauki w art. 2 pkt 9 określała jakie jednostki są uważane za jednostki naukowe. Do jednostek tych zgodnie z art. 2 pkt 9 lit. b

należała jednostka naukowa PAN w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *Polskiej Akademii Nauk* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1796).

Natomiast zgodnie z *ustawą o Polskiej Akademii Nauk* pod pojęciem jednostki naukowej PAN należy rozumieć, zarówno podstawową jednostkę naukową PAN, czyli instytut naukowy PAN, jak i pomocniczą jednostkę naukową PAN.

Z dniem 1 października 2018 r. wraz z uchyceniem *ustawy o zasadach finansowania nauki* z systemu prawa usunięte zostało pojęcie jednostki naukowej. Nowa ustawa – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* wprowadziła pojęcie „podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki”, których katalog określony został w art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.). W konsekwencji *ustawą z dnia 3 lipca 2018 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. poz. 1669, z późn. zm.) we wszystkich ustawach, w których dotychczas była mowa o jednostce naukowej, dokonano zmiany polegającej na zastąpieniu tego wyrażenia wyrażeniem „podmiot, o którym mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-7 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*”. Tym niemniej zmiana ta nie miała charakteru wyłącznie terminologicznego, gdyż podstawowe jednostki organizacyjne uczelni w rozumieniu statutów tych uczelni zostały zastąpione uczelniami, a jednostki naukowe PAN – instytutami naukowymi PAN, a ponadto do katalogu podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki została dodana sama PAN. W konsekwencji wprowadzonych zmian zmianie uległy także ww. przepisy *ustawy o Narodowym Centrum Nauki* i *ustawy o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju*. Zgodnie z brzmieniem tych przepisów obowiązującym od dnia 1 października 2018 r. o środki przyznawane przez NCN i NCBiR mogą ubiegać się podmioty, o których mowa w art. 7 ust. 1 pkt 1, 2 i 4-8 ustawy PSWN, a zatem wyłącznie instytuty naukowe PAN, z wyłączeniem jednostek pomocniczych PAN.

W uzasadnieniu *ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* w pkt 3. Zmiany w przepisach obowiązujących, czytamy cyt. „(...) Projekt ustawy – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* przewiduje zmianę o charakterze systemowym. Wiąże się to m.in. z zasadniczymi modyfikacjami dotyczącymi terminologii opisującej system szkolnictwa wyższego i nauki. W związku z faktem, iż regulacje dotyczące tego systemu (albo nawiązujące do niego) znajdują się w licznych ustawach, zachodzi konieczność nowelizacji przepisów w nich zawartych (odnosi się to m.in. do takich pojęć, jak: „studia doktoranckie”, „minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego”, „minister właściwy do spraw nauki”, „podstawowa jednostka organizacyjna”, „program kształcenia”, „przewód doktorski”, „przepisy o szkolnictwie wyższym”, „profesor zwyczajny”, „jednostka naukowa”, „dziekan”, „prorektor”, „kanclerz”). Z tej racji w projekcie ustawy przewidziano wprowadzenie zmian o charakterze dostosowującym (...).” Niemniej dostrzegając pewną logikę wprowadzanych wówczas zmian w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, za brakiem ujęcia jednostek pomocniczych PAN wśród podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki przemawiała okoliczność, że pomocnicze jednostki naukowe PAN, do których zgodnie z art. 68 ust. 1 *ustawy o Polskiej Akademii Nauk* zalicza się w szczególności archiwa, biblioteki, muzea, ogrody botaniczne i zagraniczne stacje naukowe, nie prowadzą głównie działalności naukowej w sposób samodzielny (nie posiadają przecież osobowości prawnej) i ciągły. W konsekwencji nie są one też objęte – nawet fakultatywnie (na wniosek) – oceną w ramach ewaluacji jakości działalności naukowej (art. 265 ust. 14 ustawy PSWN).

- 2. Dlaczego inne instytucje o podobnym charakterze i statusie prawnym – takie jak Sieć Badawcza Łukasiewicz czy Polska Akademia Umiejętności – nie zostały objęte analogicznym ograniczeniem? Z jakiego powodu tylko jednostki podległe PAN zostały wyłączone, podczas gdy wymienione podmioty zachowały pełne prawa do udziału w konkursach NCN i NCBiR?**

Należy wyjaśnić, że zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2024 r. poz. 925, z późn. zm.), Sieć Badawczą Łukasiewicz tworzą Centrum Łukasiewicz i instytuty działające w ramach Sieci. Zarówno Centrum Łukasiewicz, jak i instytuty są państwowymi osobami prawnymi, do których zadań należy zgodnie z art. 2 ust. 2 pkt 2 i art. 3 ust. 2 pkt 1 ww. ustawy realizacja projektów badawczych. Centrum Łukasiewicz i instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz należą – zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 6a i 6b ustawy PSWN – do katalogu podmiotów tworzących system szkolnictwa wyższego i nauki.

Biorąc pod uwagę powyższe, są one również uprawnione do otrzymywania środków przyznawanych przez NCN i NCBiR.

Polska Akademia Umiejętności jest również państwową osobą prawną (stowarzyszeniem), która realizuje projekty badawcze oraz zajmuje się działalnością o charakterze popularyzującym naukę.

Z powyższego wynika, że jako podmioty realizujące projekty badawcze, wyżej wspomniane podmioty zasadnie znalazły się wśród podmiotów mogących być beneficjentami środków przeznaczanych na takie cele.

3. **Czy Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego planuje zmianę obowiązujących przepisów (np. nowelizację ustawy o NCN) w celu przywrócenia wcześniejszych uprawnień PAN do składania wniosków grantowych? Innymi słowy, czy rozważane jest ponowne włączenie tych jednostek do katalogu podmiotów uprawnionych do otrzymywania grantów NCN, NCBiR oraz programów MNiSW?**
4. **Kiedy można się spodziewać podjęcia konkretnych działań legislacyjnych w powyższym zakresie? Proszę o podanie przybliżonego harmonogramu prac nad stosowną nowelizacją lub innymi działaniami naprawczymi, które rozwiążą problem wykluczenia PAN z systemu grantowego.**

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego z uwagą wsłuchuje się w rekomendacje i wnioski zmian dotyczących poprawy efektywności funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego i nauki. Mając na uwadze, że wyłączenie pomocniczych jednostek naukowych PAN z katalogu podmiotów mogących brać udział w konkursach NCBR nie zostało zakwestionowane przez PAN na etapie projektowania i wdrażania przepisów w latach 2017 i 2018, w ocenie MNiSW podjęcie działań legislacyjnych powinno być poprzedzone stosownym wnioskiem PAN wraz z uzasadnieniem, aby możliwe było ujęcie tego zagadnienia w sposób kompleksowy.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Karolina Ziolo-Puzuk
Sekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/

Do wiadomości:
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.